

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ปัญหาช้างป่าเป็นประเด็นร้อนที่ขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงมากขึ้น เริ่มตั้งแต่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น พาดยาวไปทางทิศตะวันออกต่อเนื่องไปยังเทือกเขาสอยดาวและเขาคิชฌกูฏ รวมกันเป็นพื้นที่ป่ารอยต่อห้าจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ในภาคตะวันออก ซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2559 : 2)

จากสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์นี้ทำให้เกิดปัญหาช้างป่า ที่อาศัยอยู่ในป่าแห่งนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างรวดเร็วจนมีจำนวนช้างป่าในปัจจุบันประมาณ 350 ตัว และนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดปัญหาช้างป่าลงมาทำร้ายราษฎรจนถึงแก่ชีวิตและทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร สร้างความหวาดกลัวให้แก่ราษฎรจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนต่อชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรและสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม (ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2559 : 2)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา มีปรากฏการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นมาใหม่ในจังหวัดจันทบุรี คือพบว่าหลายพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรีต้องเจอกับสภาพปัญหาช้างป่าออกมาหากินในพื้นที่สวนเกษตร ในช่วงกลางคืน ทำลายสวนผลไม้ และของใช้ในชุมชนให้ได้รับความเสียหาย การออกมากินพืชสวนพืชไร่และทำร้ายชาวบ้านของช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี พืชสวนทางการเกษตรโดยเฉพาะ สวนยางพารา สวนผลไม้ สวนพืชผัก ไร่มันสำปะหลัง และพื้นที่สำหรับการทำนาข้าว เป็นต้น ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ประกอบกับช่วงเวลาที่ผ่านมามีผู้คนบาดเจ็บและเสียชีวิตเพราะถูกช้างป่าทำร้ายในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2556 ช้างป่าพลายสีดอ ซึ่งแตกโขลงเข้ามาหากินในสวนผลไม้ของชาวบ้านจนได้รับความเสียหาย ล่าสุด ยังเดินหากินในพื้นที่กลางชุมชน ตำบลมะขาม ตำบลปลั้ว ตำบลมะขามเมืองใหม่ และบนถนนสายจันทบุรี-สระแก้ว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ทำให้การจราจรติดขัด สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้าน ขณะที่ชาวบ้านหลายคนแตกตื่นวิ่งหนีตายเข้าไปหลบในบ้านเพราะเกรงว่าจะถูกทำร้าย (“ช้างป่าแม่ลูกอ่อนเหยียบชาวบ้าน”. 2556 : 1)

นอกจากนี้ ช้างป่ายังได้ทำลายป้ายบอกทาง ป้ายโฆษณาที่ตั้งอยู่ริมถนนจนได้รับเสียหายหลายป้าย โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเคียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ ปลั้ว มะขาม และบ่อเวฬุ ได้กระจายกำลังใช้ถังสีฟ้าและ

ป้ายสีขาว ด้อนข้างป่าพลายสีดอไม่ให้เข้าไปทำร้ายชาวบ้าน ตลอดจนบ้านเรือนและสวนผลไม้ (“พลายสีดอลุยสวน,” 2558 : 18) ซึ่งการด้อนพลายสีดอ เจ้าหน้าที่ต้องกันพื้นที่บนถนนจันทบุรี-สระแก้ว พร้อมขอร้องให้ประชาชนงดการใช้รถจักรยานเป็นการชั่วคราว เพราะเกรงว่าพลายสีดอเกิดอาการเครียด ทำร้ายเจ้าหน้าที่และชาวบ้านนายเกรียงเดช เข้มทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี กล่าวว่า ซ้างป่าที่ก่อเหตุเป็นซ้างป่าเกรงาบิดที่ทำร้ายชาวบ้านจนเสียชีวิตมาแล้ว และจังหวัดยังยืนยันที่จะขอให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เร่งนำซ้างป่าตัวนี้ออกจากพื้นที่ เพราะปล่อยไว้ อาจมีชาวบ้านถูกทำร้ายจนเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีก (“ซ้างป่าแม่ลูกอ่อนเหยียบชาวบ้าน”, 2556 : 10)

กรณีที่ชาวบ้านตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี แจ้งว่า โขลงซ้างป่ากว่า 70 ตัว ที่เคยเดินข้ามเขาอ่างฤๅไน เข้ามหากินในพื้นที่ เมื่อช่วงที่ 4 - 5 เดือนที่ผ่านมา ปัจจุบันจำโขลงได้พาโขลงซ้างป่าดังกล่าวกลับเข้ามาหากินอีกครั้ง โดยขยายพื้นที่ไปยัง ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ ที่มีซ้างป่าแม่ลูก รวม 5 ตัว และยังไม่ยอมกลับขึ้นเขา ล่าสุด นายอยู่ เสนาธรรม ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 ศรีราชา ที่ได้เดินทางมาตรวจสอบ พร้อมเปิดเผยว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาในขณะนี้ได้มีการจัดตั้งเจ้าหน้าที่ชุดไล่ด้อนซ้างป่า ไว้ครอบคลุมทุกจุดที่มีซ้างป่าลงมาสร้างความเดือดร้อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ชุดนี้จะมีหน้าที่เข้าไปดูแลความปลอดภัยให้กับชาวบ้าน ร่วมกับผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ชุดไล่ด้อนซ้างป่า ในการไล่ด้อนซ้างป่าให้กลับพื้นที่ป่าดั้งเดิม รวมทั้งทางกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชมีการทำรั้วไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว ตลอดแนวชายเขาที่โขลงซ้างป่ากว่า 70 ตัว ทำการบุกรุก ความยาว 43 กิโลเมตร เพื่อป้องกันโขลงซ้างป่าลงจากเขาเข้ามาบุกกัดกินเหยียบย่ำพืชผลการเกษตรของชาวบ้านได้รับความเสียหาย และการดำเนินการทำตุ๊กตางูให้แล้วเสร็จ ซึ่งปัญหาทุกวันนี้จะพบได้ว่า ประชากรซ้างป่าเพิ่มขึ้นทุกปี กำลังเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปดูแลมีน้อย ทำให้ปัญหาซ้างป่าบุกพื้นที่ชาวบ้านและทำร้ายชาวบ้านยังพบเห็นอย่างต่อเนื่อง (“พลายสีดอลุยสวน”, 2558 : 18)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาแล้วเป็นจากคำบอกเล่าของชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อสาธารณะ เช่น สื่อทางวิทยุ สื่อทางหนังสือพิมพ์ สื่อทางโทรทัศน์ เป็นสาเหตุสำคัญทำให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ความพยายามในการร่วมมือแสวงหาแนวทางแก้ไข ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะเข้ามาดูพื้นที่และพยายามช่วยเหลือแก้ไข แต่ก็ยังไม่สามารถยุติความขัดแย้งระหว่างประชาชนในจังหวัดจันทบุรีกับซ้างป่าได้ (“พลายสีดอลุยสวน”, 2558 : 18)

ในท่วงทำนองเดียวกันจากการออกมาหากินพืชผัก ผลไม้และทำร้ายชาวบ้านจนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตของซ้างป่ามีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาดังกล่าวซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาระดับจังหวัดที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดปัญหามากขึ้นในการ

แก้ไขปัญหาก็ต้องเข้าใจปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อช้างป่า เพื่อที่จะได้เป็นการแก้ไขปัญหอย่างถูกวิธี ด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของประชาชนจังหวัดจันทบุรีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหของช้างป่า นี้ขึ้นมา โดยมีความมุ่งหวังว่าจะสามารถนำไปสู่การจัดการแก้ไขปัญหช้างป่าให้ดีขึ้นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อปัญหาช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อมาตรการแก้ไขปัญหช้างป่าในจังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาช้างป่าในจังหวัดจันทบุรีจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะทำแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหช้างป่าสำหรับการวางแผนป้องกันการเกิดปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าต่อไปในอนาคต
2. คาดว่าผลการศึกษานี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนมาตรการแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าในจังหวัดจันทบุรีและสถานที่ใกล้เคียงได้อย่างเป็นระบบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการวิจัย
งานวิจัยนี้เริ่มศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึง พ.ศ. 2559 เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีโขลงช้างป่าบุกรุกเข้ามาทำลายทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตร สวนผลไม้เสียหายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นถึงขั้นการทำร้ายชาวบ้านให้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง
2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัย
ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรีเนื่องจากเป็นพื้นที่ช้างป่ารอยต่อ 5 จังหวัดที่มีช้างป่าออกจากป่าเขาที่เคยอยู่อาศัยและมาสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้กับชาวบ้าน ทั้งความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
3. ขอบเขตในด้านประชากรของการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตอำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าซึ่งผลออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปได้ในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

ประชาชน หมายถึง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดจันทบุรี

ช้างป่า หมายถึง กลุ่มโขลงช้างที่เคยอยู่อาศัยในป่า บริเวณเขาอ่างฤๅไน และป่ารอยต่อจังหวัดในภาคตะวันออก และมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่าและธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด

การแก้ไขปัญห หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่าในเขตจังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. ที่อยู่อาศัย
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
6. ช่องทางในการรับรู้ข่าวสาร
7. อาชีพ

ทัศนคติของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อปัญหาช้างป่าและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยตัวแปรตาม ได้ทัศนคติของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่มีต่อปัญหาช้างป่าและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า ส่วนตัวแปรต้น ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารและอาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดหลักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
2. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
3. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
4. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มี ที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
5. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
6. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน
7. ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะมีทัศนคติที่มีต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี